

BULETIN INFORMATIV

Institutul de Cercetare – Dezvoltare pentru Creșterea Bovinelor
Balotești

Nr. 3 din 2020

MONITORIZAREA GESTAȚIEI ȘI PREGĂTIREA VACILOR PENTRU FĂTARE

Diagnosticul timpuriu al gestației este extrem de important din punct de vedere economic și tehnologic, la nivel de fermă utilizându-se în mod uzual diagnosticul clinic (examenul transrectal) după 45 de zile de la însămânțare și/sau diagnosticul ecografic, după 28 de zile de la însămânțare. Ambele metode au o precizie ridicată, de 95-100%, recomandându-se utilizarea lor complementară.

Durata gestației la taurine este în medie de 280-283 zile, în funcție de rasă, paritate, tipul gestației, sexul produsului și factorii de mediu. La vacile de lapte primele luni de gestație reprezintă o perioadă critică, întrucât rata avorturilor embrionare poate să ajungă până la 15%.

Durata repausului mamar și momentul înțercării vacilor se stabilesc în funcție de paritate, nivelul productiv și starea de întreținere a acestora. Perioada de repaus mamar are o influență semnificativă asupra creșterii și dezvoltării normale a fătului, dar și asupra producției de lapte din lactația următoare. Durata optimă a repausului mamar este de 60 zile, cu limite între 35 și 70 zile. Prin nealocarea unei perioade minime de repaus mamar, producția de lapte a vacilor se reduce cu 25-30% în lactația următoare. Durata repausului mamar la vacile primipare se recomandă să fie cu cca. 10 zile mai mare, având în vedere că la acestea procesul de creștere nu este încheiat, fapt ce permite refacerea rezervelor corporale.

Recomandări privind înțărirea vacilor:

- eliminarea concentratelor din rație și administrarea exclusiv de nutrețuri fibroase și suculente cu o săptămână înainte de înțărirea;
- la vacile cu producție de lapte sub 5 litri/zi, mulsul se poate întrerupe brusc, caz în care se recomandă ca sferturile să fie tratate cu produse care stimulează încetarea secreției lactate (ex. Noroseal 4g, Keraseal 4g). De asemenea, se recomandă ca dezinfecția mameloanelor să fie efectuată cu o soluție pe bază de acid lactic, iod sau clorhexidină, în vederea scăderii încărcăturii bacteriene;
- la vacile cu producție de lapte mai mare de 10 litri/zi, cu 7-10 zile înainte de data programată a înțării, se reduce valoare energetică a rației astfel încât aceasta să acopere doar necesarul pentru întreținerea funcțiilor vitale. La vacile cu producții mari de lapte înțărirea se poate face și prin reducerea numărului de mulsoare la o dată pe zi;
- sistarea sintezei laptelui se poate face prin administrarea de cabergolină, după 4 ore de la ultima mulsoare, administrându-se 5 ml în doză unică. În acest caz, durata repausului mamar trebuie să fie de minim 35 zile, având în vedere timpul de așteptare pentru eliminarea substanței active din organismul vacii.

Recomandări privind furajarea vacilor în repaus mamar:

- în primele 6 luni de gestație fătul are un ritm de dezvoltare redus, rația vacii trebuie să acopere doar necesarul pentru întreținerea funcțiilor vitale și pentru susținerea producției de lapte;
- în rația vacilor în gestație avansată se recomandă utilizarea furajelor de calitate, cu un grad de digestibilitate ridicat, cu acțiune ușor laxativă, corespunzătoare din punct de vedere igienic și organoleptic;
- rația zilnică trebuie să acopere necesarul pentru păstrarea funcțiilor vitale, iar pentru dezvoltarea fătului și a refacerii rezervelor corporale, echivalentul pentru producerea a 7-9 litri de lapte. Subalimentația în această fază generează o creștere a procentului de fătări distocice și avorturi, conducând la scăderea producției de lapte în lactația următoare și la tulburări de reproducție;

- rația vacilor să fie constituită în principal din fânuri de leguminoase (lucernă, trifoi roșu) și graminee, asigurând un nivel de proteină de 12% la vacile adulte și de 14% la vacile primipare. Este recomandat fânul de lucernă de foarte bună calitate, deoarece asigura necesarul vacii de Ca și K și un nivel optim de celuloză al rației;
- silozul de porumb să nu depășească 30-35% din ingesta totală de substanță uscată a vacilor în gestație avansată, fiind recomandată utilizarea amestecului furajer unic;
- furajele concentrate se administrează în cantitate foarte mică (1-2 kg/zi), astfel se menține microbismul ruminal și se reduc problemele digestive după fătare;
- adăparea vacilor se face *ad libitum* (la discreție), cu apă la temperatura de 12-19° C, asigurând un minim de 40 litri/cap/zi;
- în ultimele 3 săptămâni de gestație se suplimentează rația cu vitamine și minerale, în special seleniu și vitamina E, pentru a reduce semnificativ procentul de retenții placentare și pentru a asigura vigoarea vițelului și calitatea colostrului;
- în ultimele zile ale gestației apar frecvent constipații, motiv pentru care se recomandă administrarea unor barbotaje conțin: 2 kg tărațe, 0,5 kg melasă și 5 litri apă. În cazul apariției edemului mamar *ante partum*, trebuie scoasă sarea din rație.

Recomandări privind întreținerea vacilor în repaus mamar:

- adăpostul vacilor în repaus mamar trebuie să asigure 10-12 m²/cap, fiind de dorit întreținerea nelegată a vacilor în această perioadă;
- deoarece în primele 14 zile după înțarcare, ugerul vacilor este susceptibil la o serie de infecții bacteriene, pentru evitarea contaminării ugerului cu diverși patogeni așternutul trebuie menținut curat și uscat;
- asigurarea regimului de mișcare al vacilor gestante este foarte important, deoarece mărește apetitul vacilor, intensifică circulația sangvină la nivelul membrelor, ușurează fătarea și reduce incidența prolapsului vaginal și al retențiilor placentare;

- vacile în gestație avansată vor fi întreținute în loturi de maximum 15-20 capete, pentru a preîntâmpina avorturi de natură mecanică, ca urmare a interacțiunilor agresive dintre animale;
- mutarea vacilor în boxe de fătare individuale cu 4-6 zile înainte de data programată a fătării, asigurând 8-10 m²/cap.

Recomandări privind tratamentele sanitar-veterinare la vacile în gestație avansată:

- efectuarea vaccinului de imunizare cu producere de anticorpi împotriva *E. coli*, rotavirus și coronavirus, cu 30 de zile înainte de fătare;
- imunizarea prin vaccinare împotriva rinotraheitei infecțioase bovine, diareei virale bovine, tricofitei, bolilor respiratorii produse de virusul parainfluenței, virusului sincițial bovin respirator și pasteurelozei, în momentul scoaterii la pășune;
- profilaxia infecțiilor bacteriene la taurine prin vaccinarea împotriva pasteurelozei și complexului bolilor respiratorii;
- pentru prevenirea zoonozelor, Direcțiile Sanitar Veterinare județene stabilesc vaccinurile auxiliare, în funcție de specificul zonei și la intervale de 2-3 ani se recomandă efectuarea vaccinurilor clostridiale împotriva enterotoxiemiei și tetanosului, imunizarea fiind transmisă prin colostru la vițel.

ASISTENȚA VACILOR LA FĂTARE

În condiții normale, cca. 20% dintre vacile multipare și cca. 50% dintre juninci necesită asistență la fătare, medicul veterinar fiind nevoit să intervină prin efectuarea operației de cezariană la cca. 2-5% din cazuri.

Se consideră o fătare normală (eutocică) atunci când vițelul se naște la termen și fără intervenția îngrijitorului sau a medicului veterinar. Durata unei fătări eutocice este cuprinsă între 30 minute și 4 ore. Dacă se depășește acest interval este recomandată intervenția personalului calificat din fermă.

Semnele premergătoare (prodromale) ale fătării:

- apariția mucusului cervical, dopul mucos care obturează lumenul cervical se fluidifică și se elimină din vagin sub forma unor cordoane subțiri, gălbui, transparente. Această fluiditate începe să se observe cu 1-2 zile înainte de fătare;
- instalarea cu 12-48 de ore înainte de fătare a unei ușoare hipotermii, temperatura scăzând cu 0,4 până la 1,2°C sub limitele normale (38-38,5° Celsius);
- mărirea în volum a ugerului și prezența secreției colostrale, acestea declanșându-se cu 24-48 ore înainte de fătare. Există însă și cazuri în care secreția colostrală se declanșează cu 4-5 zile înainte de fătare, fapt ce reduce semnificativ calitatea colostrului în momentul nașterii vițelului, acesta fiind impropriu din cauza conținutului redus în imunoglobuline;
- starea de agitație a vacii, culcări și ridicări repetate, micțiuni frecvente, întreruperea și reluarea bruscă a furajării sau rumegării.

Travaliul:

- vacile cu semne clinice trebuie supravegheate din oră în oră, inclusiv pe parcursul nopții;
- un semn evident de debut al fătării este reprezentat de apariția contracțiilor uterine. La început acestea au o intensitate redusă și pot fi observate la intervale de 20-30 de minute, ajungând la un interval de 1-2 minute, cu intensitate crescută în momentul fătării.
- **fătarea propriu-zisă** are loc în momentul când vaca are cervixul complet dilatat iar vițelul traversează canalul de fătare. În mod normal, în faza de debut se pot observa perioade de contracții de lungă durată (3-5 minute) și membranele fetale, urmate de apariția membrelor anterioare ale vițelului, în cazul poziționării corecte a acestuia. Comportamentul femelei devine evident, este extrem de neliniștită, privește des înspre trenul posterior, arcuiește spatele, vezicula amniotică este ruptă din cauza presiunii exercitate în vagin, fetusul fiind expulzat în exterior.

În cazul fătărilor anormale (distocice), când vițelii sunt prea mari (peste 45 kg) sau contracțiile nu sunt suficient de puternice, se recomandă utilizarea extractorului de vițel. În cazul în care expulzarea fătului nu poate avea loc, se solicită intervenția

medicului veterinar pentru efectuarea operației de cezariană, pentru salvarea vițelului și a vacii.

În cazul în care fătarea are loc prin cezariană, este recomandată utilizarea de antiinflamatoare nesteroidiene (AINS), alfa-2agoniști (ex. xylazină) sau a anesteziei locale (ex. procaină, lidocaină). Antiinflamatoarele pot fi administrate și în cazul fătărilor eutocice, reducând durerea *postpartum*, facilitând revenirea mai rapidă a femelei și crescând fertilitatea ulterioară.

Se recomandă ca imediat după fătare vacile să fie lăsate să își lingă vițeeii, acest comportament fiind benefic în primul rând vițelului, asigurându-se activarea circulației periferice, dar și vacii, lichidul amniotic conținând substanțe cu efect analgezic și lactogen.

În mod normal, eliminarea placentei și a membranelor fetale are loc la 6-12 ore după fătare. Întârzierea cu mai mult 24 de ore a eliminării acestora se consideră a fi retenție placentară, această având o frecvență de 10-15% la vacile de lapte. Factorii care predispun la retenție placentară sunt fătările distocice, gestațiile gemelare, hipocalcemia, lipsa mișcării active a vacilor.

Med.vet. Andra ȘIPOȘ

**INSTITUTUL DE CERCETARE - DEZVOLTARE
PENTRU CREȘTEREA BOVINELOR - BALOTEȘTI**

Șos. București-Ploiești, km.21, 077015, BALOTEȘTI, Ilfov

Tel: +4021-350 10 26; Fax: +4021-350 10 30

E-mail: icdcb.balotesti@asas.ro; Web: www.icdcb.ro